

**АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ІТАЛІЇ
З КРАЇНАМИ СВІТУ**

*Е. В. Прушківська, д. е. н., професор, em.prushkovskaya@gmil.com,
І. В. Карнаух, магістр, ДВНЗ «Запорізький національний технічний університет»*

У статті виокремлено основні аспекти торговельно-економічного співробітництва Італії з провідними країнами світу. Показано місце Італії, Китаю, Канади та України у міжнародному поділі праці та світовій торгівлі. Проаналізовано структуру експорту й імпорту на світовому рівні, в Італії в цілому та в кожній досліджуваній країні в умовах посилення глобалізаційних процесів. Досліджено торговельно-економічні, політичні, правові, соціальні та інші зв'язки між вказаними країнами.

Визначено торговельно-економічні відносини як комплексна система різнобічних форм міжнародного співробітництва країн та їх суб'єктів у різних галузях економіки. Виявлено, що країни нерівномірно беруть участь у зовнішньоекономічних зв'язках, про що свідчать рейтинг країн за обсягами експорту та імпорту. З'ясовано історико-правову складову відносин між Італією та провідними країнами світу. Аналіз місця досліджуваних країн у міжнародному поділі праці та на світовій арені дав змогу встановити здебільшого розбалансованість соціального, економічного та політичного розвитку в умовах глобалізаційних процесів та сприятливих конкурентних середовищ. Комплексна оцінка дозволила виявити особливості взаємовідносин Італії з Німеччиною, Канадою, Китаєм та Україною.

У процесі дослідження торговельно-економічних відносин Італії з провідними країнами світу та визначенні можливостей та загроз в контексті двостороннього співробітництва враховано економічні, правові та соціокультурні показники. Виявлено взаємозалежності між Італією та Німеччиною, Канадою, Китаєм та Україною. Обґрунтовано необхідність побудови й поглиблення співробітництва між країнами на якісно новому рівні. Визначено перспективи розвитку зовнішньоекономічних відносин Італії із різними країнами світу з урахуванням сучасних торговельно-економічних інтересів.

Ключові слова: торговельно-економічне співробітництво, експорт, імпорт, торговельне сальдо, Індекс Щасливої Планети, Індекс Ведення бізнесу, Індекс Конкурентоспроможності.

Постановка проблеми. Розвиток торговельно-економічних відносин є пріоритетним питанням країн усього світу у зв'язку з обмеженістю ресурсів та глобалізаційними процесами. Оскільки потреби суспільства невичерпні, а здатність оточуючого середовища задовольняти наявні та майбутні потреби мають межі. Інтенсифікація глобалізаційних процесів спонукає країни світу до активізації міжнародного поділу праці. Економічна співпраця між країнами є необхідним елементом розвитку світогосподарської системи, адже дає змогу отримувати вигоду обидвом сторонам. Розробка дієвого механізму ідентифікації торговельно-економічних зв'язків надасть можливість визначити пріоритети та удосконалити стратегії розвитку на макро-, мікро- та мезо- рівнях економічної діяльності. Аналіз тенденцій торговельно-економічних відносин Італії з

країнами світу є актуальним науковим питанням і важливою складовою глобалізаційних процесів, зважаючи на вагоме місце Італійської Республіки в Європейському Союзі та НАТО.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методичні й практичні аспекти розвитку торговельно-економічних відносин та інтеграційних процесів знайшли своє відображення і набули значного розвитку у наукових працях та дослідженнях таких зарубіжних й українських вчених: О. Білоруса [1], І. Бураковського [2], С. Войтко [3], В. Герасимчук, В. Губіної [4], В. Дергачев [5], Ю. Козак [6], М. Кравченко, Н. Рязанової [7], В. Фомічев та ін. В роботах авторів визначаються та пропонуються різні аспекти природи та сутності зовнішньоекономічних зв'язків, але питання комплексного аналізу економічного співробітництва

між країнами залишається відкритим. Разом з тим, саме аналіз торговельно-економічних відносин між країнами потребує уточнення, а інтерпретація його використання – комплексності у зв'язку з постійними глобалізаційними процесами та інтеграційними утвореннями.

Формулювання мети статті. Мета даної роботи полягає в виявленні особливостей економіко-торговельного співробітництва Італії та провідних країн світу в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом багатьох століть відбувалася еволюція від простого торгового обміну на двосторонній основі до складних форм і видів глобального співробітництва. Міжнародне економічне співробітництво сягає своїм корінням до витоків людської суспільної комунікації, та тих часів, коли сусідні племена здійснювали між собою обмінні операції або операції, які можна розглядати в якості первинних форм зовнішніх господарських зв'язків. Свого класичного стану (до появи «машинної цивілізації») первинні господарські зв'язки досягли в період розквіту Римської імперії. Римське право мало таке універсальне значення, що використовувалось європейською цивілізацією через тисячоліття після створення, коли наполеонівські війни ліквідували залишки феодальних відносин у Західній Європі та відкрили простір для розвитку капіталістичних відносин.

Інтенсивні торгові зв'язки в давнину були характерні не тільки для країн майбутньої Європи, а й для Арабського халіфату, який в період свого розквіту об'єднав в межах гігантської імперії сотні держав і князівств. Між містами імперій з півдня і вночі безперервним потоком йшли торгові каравани. Торгово-економічні та культурні досягнення Китаю, Індії, Малої Азії, античного світу і наступних цивілізацій органічно освоєні арабсько-мусульманським Сходом, сприяли його прискореному розвитку на протязі довгих століть. Навіть доступ до античної спадщини Заходу значною мірою отримував від Сходу: видатні праці стародавніх греків і римлян спочатку були переведені на арабську мову, а потім з арабської – на європейські мови. До інтенсивних тор-

гово-економічних зв'язків Арабського халіфату були залучені найбільші міста світу: від Близького Сходу до Ефіопії, Китаю, Іспанії та Франції, Середньої Азії, Кавказу, Скіфії аж до Поволжя.

В надрах феодальних товариств розвивалися позитивні елементи економічного співробітництва, які, власне, привели до Великих географічних відкриттів. Найбільш вражаючими з яких були відкриття Колумба і Америкго де Веспуччі, а також далекі плавання Магеллана, встановлення регулярних сполучень між усіма континентами. Все це дало об'єктивну базу для подальшого об'єднання світу за допомогою єдиних торговельно-економічних зв'язків.

Однак лише з початком Відродження, а потім і європейськими революціями і наполеонівськими війнами, сприяло остаточному переходу від натурального господарства до товарно-грошових відносин, що призвело до появи капіталістичних (буржуазних) відносин, розвитку національних товарних ринків і прискореному обміну. Ці глибинні виробничо-економічні процеси підштовхували до вивозу товарів за межі національних кордонів, сприяли розвитку міжнародної торгівлі, формуванню світового господарства і світового ринку [5, с.138].

На сучасному етапі під торговельно-економічними відносинами розуміють систему економічних зв'язків між країнами з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів (послуг), що вийшли за межі відповідних національних господарств у зв'язку з безмежністю людських потреб та обмеженістю ресурсів. Щодо міжнародних економічних відносин то до основних їх форм належать: міжнародна торгівля товарами і послугами, міжнародний рух капіталів і закордонних інвестицій, міжнародна міграція робочої сили, міжнародна кооперація виробництва та обмін у галузі науки і техніки, валютно-кредитні відносини (рис.1).

Підкреслимо, що торговельно-економічні відносини посідають одне з перших місць на світовому ринку з часткою 80% торговельних потоків світового обміну. Міжнародна торгівля історично перша форма міжнародних економічних відносин між країнами, яка надає незалежним державам

можливість розширювати ринки збуту, поглиблювати спеціалізацію, що сприяє підвищенню продуктивності, ефективному розподілу та використанню світових продуктивних ресурсів. Міжнародна торгівля існує тільки при міжнародній фінансовій системі, що забезпечує конвертованість ва-

лют. Ця основна форма МЄВ дає можливість незалежним державам використовувати потоки товарів, послуг, капіталів і робочої сили з-за кордону за допомогою власних правил регулювання в інтересах розвитку та в довгостроковій перспективі підвищує рівень й якість життя населення країни.

Рис. 1. Основні структурні елементи міжнародних економічних відносин

* складено за: [3, 5]

Для економічного розвитку Італії зовнішньоекономічні зв'язки мають більше значення, ніж для інших розвинутих країн. Це пов'язано перш за все із:

1. Надлишковими потужностями. З точки зору внутрішнього ринку, багато галузей промисловості мають надлишкові потужності: нафтопереробна галузь, машинобудування, хімічна промисловість, підприємства легкої промисловості. Всі вони в значній мірі працюють на зовнішній ринок.

2. Недостатньо забезпечена основними корисними копалинами та продуктивністю.

Слід зазначити, що сьогодні Італія володіє диверсифікованою індустріальною економікою, яка ділиться на розвинену промис-

лову північ, де переважають приватні компанії, і менш розвинутий сільськогосподарський південь з високим рівнем безробіття. ВВП Італії складає близько 2 трильйонів доларів, ВВП на душу населення – близько 40 тисяч доларів, інфляція знаходиться на рівні 2,5%, а безробіття – 10% [8]. Але показники постійно змінюються внаслідок глибокого тиску світової економічної кризи на економіку Італії та глобалізаційних процесів. Країна знаходиться в зоні Євро, також має членство в таких організаціях як ЄС, СОТ, ОЕСР. Головними статтями доходів Італії є сфера послуг, яка складає 69 % від загальної суми доходів, а також створює робочі місця

для 63% активного населення країни (тобто для 25 млн. людей).

Частка промисловості в економіці Італії становить 29 %. Частка зайнятого в ній населення знаходиться на рівні 32 %. Провідними галузями промисловості Італії є машинобудування, металургія, легка та харчова промисловість, а також хімічне і нафтохімічне виробництво. Італія є одним зі світових лідерів з постачання автомобілів, велосипедів і мопедів, тракторів, побутової техніки, електроніки, верстатів, а також одягу та шкіряного взуття, макаронів, сиру, оливкового масла і вина. Також виробляються художні вироби зі скла і фаянсу, ювелірні вироби. У добувній промисловості переважає видобуток піритів, ртуті, природного газу, калійної солі, доломіту і азбесту.

Для Італії звичною справою є втручання державного капіталу в промисловість. В основному це відбувається в формі монополій. Найбільшим з італійських об'єднань є Інститут промислової реконструкції, який об'єднує понад 150 підприємств різних галузей і має річний обіг в 50 млрд. доларів, входячи в десятку найбільших промислових груп в світі. Також держава в Італії повністю монополізувала енергетичну галузь, на 50 % - транспорт, на 45 % - металургію, а також багато банків.

Сільське господарство Італії має найменшу частку в економіці. Воно становить всього 2 % від ВВП, а частка зайнятого населення – 5 %. Основною галуззю сільськогосподарства Італії є рослинництво. Найбільш поширеними сільськогосподарськими культурами є пшениця, кукурудза, рис і цукровий буряк. За рівнем виробництва рису Італія займає перше місце в Європі. Також Італія є одним з провідних світових і великим Європейським виробником цитрусових, томатів, винограду і оливки. Орні землі становлять 30 % від загальної кількості земель, землі під постійні посіви і пасовища мають частки по 10 % і 15 % відповідно. Близько 23 % Італії покривають ліси і лісисті місцевості.

У структурі зовнішньої торгівлі Італії імпорту та експорту знаходяться приблизно на одному рівні. В 2017 році Італія експортувала товарів та послуг на суму 506 230 млн. доларів. В свою чергу сума імпорту склала

452 620 млн. доларів. Тому станом на кінець 2017 року Італія мала позитивне сальдо торгового балансу в розмірі 53 610 млн. доларів [8]. Слід зауважити, що в потреба італійської економіки в значному імпорті нафти, вугілля, чорних та кольорових металів, лісоматеріалів, залізної руди, хутра обумовили в недавньому минулому постійний дефіцит зовнішньої торгівлі. Сьогодні дефіцит балансу значною мірою покривається за рахунок переказів з-за кордону італійських емігрантів, доходів від морського фрахту та туризму. Італію щорічно відвідує більше 50 млн. туристів. Разом з тим зовнішній борг Італії складає близько 2 трл. доларів.

У світовому рейтингу країн-експортерів 2017 року Італія зайняла 9 місце. Найбільшу частку експорту мають: запаковані медикаменти (21,8 млрд. доларів США), автомобілі (15,4 млрд. доларів США), комплектуючі до автомобілів (12 млрд. доларів США), нафтопродукти (10,1 млрд. доларів США) та виробниче устаткування (7,49 млрд. доларів США).

За обсягами імпорту в 2017 році Італія зайняла 10 місце у світі. Головними статтями імпорту були – автомобілі (27,6 млрд. доларів США), сира нафта (18,1 млрд. доларів США), запаковані медикаменти (14,4 млрд. доларів США), нафтовий газ (11,3 млрд. доларів США) та комплектуючі до автомобілів (7,83 млрд. доларів США) (табл. 1). Як свідчать дані в основному імпортується енергоносії, промислова сировина, автомобілі та медикаменти [10]. Слід зауважити, що Італія імпортує велику кількість продукції, оскільки з одного боку має досить обмежену ресурсну базу, з іншого – слабкий розвиток сучасних наукоємних галузей. Сировина та мінерали є однією з найважливіших статей міжнародних видатків Італії. 90% в цій категорії складають закупівлі сировини та природного газу. У зв'язку з цим Італія є країною вкрай залежною від кон'юнктури світових ринків сировини. Екскур в минули свідчить, що у 1973–1974 р.р. світові ціни на нафту вирости в чотири рази. А Італія, так як сильно залежала від іноземної нафти, була змушена витратити величезні кошти на закупівлі палива. У 1974 році витрати на імпорту нафти до Італії склали 10,2 млрд. доларів (у 1972 році –

2,6 млрд. доларів). У цей період Італія мала загальний дефіцит платіжного балансу 7,8 млрд. доларів, що істотно похитнуло стано-

вище Італії в світовому економічному співтоваристві.

Таблиця 1

Світовий рейтинг країн-експортерів та країн-імпортерів в 2017 р., млн. дол. США

Світовий експорт			Світовий імпорт		
№	Країна	Сума експорту	№	Країна	Сума імпорту
1	Китай	2 263 330	1	США	2 409 500
2	США	1 546 720	2	Китай	1 841 890
3	Німеччина	1 448 300	3	Німеччина	1 167 030
4	Японія	698 120	4	Японія	671 920
5	Нідерланди	652 000	5	Велика Британія	644 060
6	Республіка Корея	573 700	6	Франція	624 720
7	Гонконг	550 270	7	Гонконг	589 910
8	Франція	535 190	8	Нідерланди	574 310
9	Італія	506 230	9	Південна Корея	478 480
10	Велика Британія	445 00	10	Італія	452 620
53	Україна	36 850	52	Україна	44 420

Джерело: складено за:[9]

В географічній структурі експорту Італії в 2017 році переважали такі країни як Німеччина (62,9 млрд. доларів США), Франція (43,7 млрд. доларів США), США (43,7 млрд. доларів США), Велика Британія (24 млрд. доларів США) та Іспанія (20,5 млрд. доларів США). Головними джерелами імпорту були Німеччина (73,8 млрд. доларів США), Франція (35,3 млрд. доларів США), Китай (32,1 млрд. доларів США), Нідерланди (21,8 млрд. доларів США) та Іспанія (20,7 млрд. доларів США). В 2017 році в порівнянні з попереднім роком експорт зріс в Іспанію (+10,2 %), США (+9,8 %), Швейцарію (+8,7 %) в Німеччину (+6,0 %) та Францію (+4,9 %). Значне зростання продаж було в Китай (+22,2 %) та Росію (+19,3 %).

У Італії чудова торгова традиція. Виходячи далеко в Середземне море, країна займає стратегічне значення, укріплюючи свій торговий потенціал не тільки в Східній Європі, а й Північній Африці та на Близькому Сході. Італія історично підтримувала активні відносини зі східноєвропейськими країнами Лівією та палестинськими народами. Ці зв'язки збереглися навіть в періоди великою політичної напруги. Разом з тим, більше половини угод Італії здійснюється з іншими країнами ЄС. А до числа інших основних торгових партнерів відно-

сяться США, Росія, Китай та члени Організації країн-експортерів нафти (ОПЕК). 35% зовнішньоторгового обороту відбувається з нафтогазоносними країнами Близького Сходу та країн Латинської Америки. На сучасному етапі Італія виявляє зацікавленість до природних ресурсів України.

Із вищезазначеного слідує, що Італія є важливим гравцем на міжнародному ринку товарів і послуг. З огляду на це поділяємо точку зору Білоруса О. та Губіної В. Для оцінки співпраці Італії з провідними країнами світу, визначення можливостей та загроз в контексті двостороннього співробітництва необхідно враховувати показники у комплексі: економічні, правові, соціальні та інші. В статті проведено комплексний аналіз торговельно-економічного співробітництва Італії з Німеччиною, Китаєм, Канадою та Україною. Для початку проаналізуємо історико-правову (включаючи політичну та правову базу міжурядових, міжвідомчих та інших двосторонніх документів) складовому відносин між зазначеними вище країнами.

За даними офіційного сайту статистики Італії на початку 2018 року Німеччина стала першим та головним її партнером. З огляду на членство обох країн в ЄС, ОЕСР, НАТО, G7, G20 це не дивно, оскільки Німеччина та Італія мають спільні цінності, міцне багатостороннє співробітництво та

зростаючий рівень торгівлі й інвестицій. Обмін між цими країнами сягнув рекордних 121 млрд. євро, що на 7,6 % більше попереднього року. Слід зауважити, що незважаючи на те, що Італія – сильний торговельний партнер Німеччини, але все ж Італія більш залежна від цієї співпраці. Оскільки фактично вона є шостим комерційним партнером для Німеччини. Основні комерційні потоки формуються за рахунок автомобільного, хімічного/фармацевтичного і електротехнічного секторів. Між Італією та Німеччиною створені різні установи і асоціації, що сприяють обміну і партнерства між обома країнами. Однією з головних є італійська торгова палата Німеччини – двостороння асоціація, яка працює на італійському і німецькому ринках для розширення економічних відносин і співробітництва між компаніями цих країн. Вона була заснована більше 100 років тому, в 1911 році, і з тих пір підтримує тих, хто хоче вести бізнес між Італією і Німеччиною, співпрацювати і створювати нові економічні відносини між двома країнами. CCIIG належить до великої всесвітньої мережі з більш ніж 70 італійських торгових палат за кордоном. Завдяки цій мережі Італія розширює свої ринки в десятках інших країн світу. Ще однією важливою інституцією є Італійсько-Німецька торгова палата, яка була заснована в Мілані в грудні 1921 року за ініціативою шести німецьких і італійських торговців. Неперевершеною характеристикою Італійсько-Німецької торгової палати є тісна двостороння співпраця між Італією і Німеччиною з метою сприяння розвитку економічних відносин в цілому: обмін товарами, послугами та інвестиціями. Опитування, проведене Roedl & Partner, свідчить про бажання німецьких сімейних компаній здійснити злиття з компаніями Італії. Найчастіше до секторів, в яких це відбувається, відносять електротехнічну і автомобільну промисловість.

Італія є одним із засновників Європейського Союзу і є однією з країн, що бере участь в Європейському економічному та валютному союзі (ЕВС), яка зробила євро в якості загальної спільної валюти. Вона також підписала Шенгенську угоду, що дозволяє вільне переміщення осіб країнами ЄС. Відповідно до угоди Європейського еконо-

мічного простору (ЄАНС) ЄС і три з чотирьох держав-членів Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) є розширеним єдиним ринком. ЄАНС поширює комерційне право ЄС на держави ЄАВТ, забезпечуючи тим самим вільний обіг товарів, послуг, капіталу і робочої сили, надаючи підприємствам право самостійно або для дочірніх компаній на всій території ЄАНС.

Канада і Італія одноставні в ключових глобальних і регіональних питаннях. Вони є партнерами в ряді багатосторонніх інститутів, таких як ООН, «G7» і НАТО. Велике і динамічне італо-канадське суспільство займається багатьма аспектами – культурними, соціальними, економічними і політичними двосторонніми відносинами. Важливі ділові та науково-технічні делегації між Канадою та Італією, надали нового імпульсу інноваційним комерційним можливостям і партнерству. Культурні та академічні обміни, зв'язки між інституційними організаціями з кожним роком міцнішають. Політичні контакти і двосторонні візити на найвищому рівні між Канадою та Італією ніколи не були такими частими, як в останні роки.

Канада і Італія працюють над новими і зміненими угодами для сприяння розширенню двосторонніх контактів, бізнесу та сприяння офіційним відносинам між двома урядами. Ці двосторонні документи охоплюють також взаємну зайнятість. Оновлений договір про видачу вступив в силу в 2010 році. Нова конвенція про подвійне оподаткування вступила в силу в 2011 році. У 2017 році Канада і Італія підписали угоду про взаємне визнання водійських прав.

Крім того, з 1979 року між цими країнами діє угода про соціальне забезпечення (SSA) Переглянутий у 2017 році, SSA допомагає людям, які жили або працювали в Канаді та Італії, отримати право на отримання пенсійної допомоги на основі їх приналежності до пенсійної системи кожної країни. SSA також дозволяє забезпечити безперервність охоплення соціальним забезпеченням. Працівники, направлені своїми роботодавцями, на тимчасову роботу в іншу країну, забезпечуються запобіганням подвійного покриття для однієї і тієї ж роботи програмами соціального забезпечення обох країн. З викладеного вище, зрозуміло, що

сьогодні між Канадою та Італією процвітають комерційні, політичні, соціально-економічні та правові відносини.

Що стосується співпраці Італії з Китаєм, світова криза підтвердила, що стан всіх країн взаємозалежний, а налагоджені та міцні економічно-торговельні відносини мають життєво важливе значення для зростання глобального добробуту. Зростання китайської економіки (другої за величиною у світі) та її інтеграція у світову економіку за останні три десятиліття є основним джерелом такої взаємозалежності. Динамізм китайської економіки стимулював зростання в решті країн світу. Від інтенсивних торговельно-економічних відносин виграли найбільш передові та промислово розвинені країни, в тому числі Італія. Нинішнє економічне перебалансування в Китаї сигналізує про перехід до більш стійкої і ефективної економіки, і являє собою важливе джерело для більш високої взаємозалежності між Китаєм і рештою світу. Італія завжди була одним з головних стратегічних торгових партнерів Китаю, оскільки обидві країни мають низку подібностей і взаємодоповнюваності виробничих структур. Економічні і торговельні відносини між Китаєм та Італією показали виразні ознаки зростаючої взаємозалежності протягом останнього десятиліття, шляхом торгівлі й інвестицій. Китай та Італія все більш стають взаємопов'язаними, оскільки збільшення частки експорту однією країною включають в себе

імпорт з іншої країни. Це ознака того, що низка виробничих секторів, які є основою економічної діяльності в обох країнах все більше і більше взаємозалежні. Тому потенціал двостороннього співробітництва сьогодні більший, ніж будь-коли.

Для України Італія – за обсягом товарообігу третій партнер в Європі, та сьомий – у світі. Початок повноцінної дії поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС надзвичайно позначився на двосторонній торгівлі з Італією. Відкриття українського ринку дозволило зайти італійським товарам, імпорт яких раніше був обтяжений необхідністю сплачувати мито. У поточному ж році умови торгівлі стали більш сприятливими, що дозволило Італії наростити експорт до України. З іншого боку, погіршення кон'юнктури на світових ринках традиційних експортних товарів України негативно вплинуло на поставки нашої країни, у тому числі й в Італію. Тим не менш, аналіз товарної структури нашого імпорту з Італії фіксує позитивну тенденцію. Разом з тим Україна та Італія є членами основних світових організацій та угруповань (МВФ, СОТ, ЮНІДО, МБРР, ВОІВ, ЮНЕСКО, ЮНІДО, Інтерпол та ін.) які створюють нормативно-правову базу рекомендаційного характеру та є основою для вирішення спірних питань між країнами-учасницями.

Місце країн у міжнародному поділі праці та на світовій арені подано в табл. 2.

Таблиця 2
Рейтинг досліджуваних країн у міжнародному поділі праці та на світовій арені, 2017 рік

Назва рейтингу	Загальна кількість країн-учасниць	Позиція Італії	Позиція Німеччина	Позиція Канада	Позиція Китай	Позиція Україна
1	3	4	5	6	7	8
HPI	155	48	16	7	79	132
Doing Business	190	46	20	18	5	76
GCI	137	43	5	14	27	81

Джерело: складено за: [11-13]

Як свідчать дані табл. 2 за Індексом Щасливої Планети лідируючі позиції займає Канада (7 місце) та Німеччина (16 місце). Індекс Ведення Бізнесу вивів до лідерів Ки-

тай (5 місце) та Канаду (18 місце). У рейтингу за Світовим Індексом Конкуренентоспроможності перші позиції має Німеччина (5 місце) та Канада (14 місце). Аутсайдером у

досліджуваній п'ятірці країн стала Україна. В світовому розрізі наша держава має найгірші позиції в НРІ (132 місце серед 155 країн), значення вище середнього спостерігається за рейтингом Ведення Бізнесу (76 місце з 190 країн), за Індексом Конкурентоздатності місце України нижче середнього (81 з 137 країн-учасниць дослідження). В цьому контексті слід зауважити на стабільності позиції Італії (гарантовано входить в ТОП-50 країн кожного рейтинга). Канада та

Німеччина, які займають лідируючі позиції за дослідженнями, мають рівномірність соціального, економічного та політичного розвитку в умовах глобалізаційних процесів та сприятливих конкурентних середовищ.

В світовій торгівлі Італія, Німеччина, Канада, Китай та Україна мають різні основні товарні групи та партнерів, що спровоковано індивідуальністю й специфікацією кожної країни. Детальний аналіз цього стану представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Італія та провідні країни у світовій торгівлі, 2017 рік

Показник	Італія	Німеччина	Канада	Китай	Україна
1	2	3	4	5	6
Експорт, млрд. дол.	506,23	1 448, 3	420,6	2 263,33	36,85
Місце у світі за експортом	9	3	12	1	53
Основні експортні товари	Устаткування, транспортні засоби, електронне устаткування, медикаменти, пласмаси	Транспортні засоби, обладнання, електронне обладнання, медикаменти	Мінеральне паливо, транспортні засоби, обладнання, дорожні камні	Електронне устаткування, устаткування, меблі та ілюмінація, одяг	Чорні метали, зернові культури, руди та шлаки
Основні - партнери по експорту (у % до загального експорту)	Німеччина – 12,4 Франція – 10,3 США – 9,0 Іспанія – 5,2 Великобританія – 5,1	США – 8,7 Франція – 8,2 Китай – 6,8 Великобританія – 6,6 Нідерланди – 6,3	США – 76 Китай – 4,3 Великобританія – 3,2 Японія – 2,2 Мексика – 1,4	США – 19 Гонконг – 12,4 Японія – 6 Південна Корея – 4,5 В'єтнам – 3,1	РФ – 9,1 Польща – 6,3 Туреччина – 5,8 Італія – 5,7 Індія – 5,1
Імпорт, млрд. дол.	452,62	1 167,03	432,3	1 841,89	44,42
Місці у світі за імпортом	10	3	11	2	52
Основні імпортовані товари	Мінеральне паливо, транспортне обладнання, устаткування, електронне обладнання, медикаменти	Обладнання, електронне обладнання, транспортні засоби, мінеральне паливо	Транспортне обладнання, устаткування, електронне обладнання, мінеральне паливо, медикаменти	Електронне устаткування, мінеральне паливо, корисні копалини, медичне обладнання	Перероблена нафта, газ, ядерні реактори, котли та наземні транспортні
Основні партнери по імпорту (у % до загального імпорту)	Німеччина – 16,3 Франція – 8,8 Китай – 7,1 Нідерланди – 5,6 Іспанія – 5,3	Китай – 9,7 Нідерланди – 8,2 Франція – 6,2 США – 5,9 Італія – 5,4	США – 51,3 Китай – 12,7 Мексика – 6,3 Німеччина – 3,2 Японія – 3,1	Південна Корея – 9,6 Японія – 9 США – 8,4 Тайвань – 8,4 Німеччина – 5,3	РФ – 14,5 Китай – 11,4 Німеччини – 11 Польщі – 7 Білорусь – 6,5

Джерело: складено за: [11-13]

За підсумками 2017 року Італія експортувала товарів на 506,23 млрд. доларів

США (9 місце), що на 9,7 % більше попереднього року. Імпорт Італії (10 місце) склав

– 452,62 млрд. доларів США (+11,8% в порівнянні з 2016 роком). В 2017 році експорт Німеччини склав 1 448,3 млрд. доларів США (3 місце), що на 7,8 % більше попереднього року. Імпорт Німеччини (3 місце) склав – 1 167,03 млрд. доларів США (+10,1% в порівнянні з 2016 роком). В свою чергу, Канада відправила на світовий ринок товарів на суму 420,6 млрд. доларів США (12 місце), що на 8,1 % більше попереднього року. Імпорт Канади (11 місце) склав 432,3 млрд. доларів США (+7,3% в порівнянні з 2016 роком). За підсумками 2017 року Китай експортував товарів на 2 263,33 млрд. доларів США (1 місце), що на 8,3 % більше попереднього року. Імпорт Китаю (2 місце) склав – 1 841,89 млрд. доларів США (+15,9% в порівнянні з 2016 роком).

За підсумками 2017 року обсяг експорту товарів з України збільшився на 19% до 2016 року та склав 36,85 млрд. доларів США (53 місце). У товарній структурі експорту, найбільша частка припадає на чорні метали (20%), зернові культури (15%), руди та шлаки (6,3%). Топ-країни імпортери української продукції: РФ (9,1% сукупного експорту), Польща (6,3%), Туреччина (5,8%), Італія (5,7%), Індія (5,1%). Імпорт України в 2017 році зріс на 26,4% до 44,42 млрд. доларів США (52 місце). Імпортує Україна переважно продукти паливно-енергетичного комплексу (перероблена нафта та газ), ядерні реактори, котли та наземні транспортні. За оцінками експертів Українського інституту майбутнього, Україна має ресурсний потенціал ПЕК, який може забезпечити зниження імпорту паливної продукції. Імпортує Україна з РФ (14,5%), КНР (11,4%), Німеччини (11%), Польщі (7%), Білорусі (6,5%).

Крізь призму світової торгівлі доцільно провести оцінку стану і перспективи торговельних відносин Італії з приведеними країнами (табл. 4). Експорт Італії до Німеччини в 2017 році склав 62,9 млрд. доларів США, або 12,4% загального обсягу експорту. Італія до Німеччини експортує автомобілі (10,2 млрд. доларів США), інші транспортні засоби (7,1 млрд. доларів США), електронне обладнання (4,2 млрд. доларів США), пластмаси (3,6 млрд. доларів США), вироби з чорної металургії (3,2 млрд. доларів США). За підсумками 2017 року експорт

Італії до Китаю склав 15,3 млрд. доларів США, або 3,0% загального експорту. До Китаю Італія експортує автомобілі (4,5 млрд. доларів США), судна (2 млрд. доларів США), медичне та технічне устаткування (690,5 млн доларів США), електронне обладнання (667,9 млрд. доларів США), медикаменти (617,7 млн. доларів США). Експорт Італії до Канади в 2017 році склав 4,43 млрд. доларів США, або 0,87% загального обсягу експорту. До Канади експортується обладнання, ядерні реактиви, котли (1 млрд. доларів США), напої, алкоголь та оцет (460,38 млн. доларів США), транспортні засоби, крім залізничних доріг та трамвайних колій (373,84 млн. доларів США), меблі та ілюмінація (174,4 млн. доларів США), електронне обладнання (162,8 млн. доларів США). За підсумками 2017 року експорт Італії до України склав 1,56 млрд. доларів США, або 0,3% загального експорту. До України Італія експортує обладнання, ядерні реактиви, котли (437,5 млн. доларів США), предмети одягу (101,32 млн. доларів США), меблі та ілюмінація (90,92 млн доларів США), електронне обладнання (79,04 млн. доларів США), пластмаси (65,49 млн. доларів США).

За підсумками 2017 року Італія імпортувала з Німеччини 73,8 млрд. доларів США, або 16,3% загального імпорту. Основними статтями ввезення стали: транспортні засоби (14,8 млрд. доларів США), автомобілі (11 млрд. доларів США), електронне обладнання (6,6 млрд. доларів США), пластмаси (5,2 млрд. доларів США), фармацевтика (3,4 млрд. доларів США). Імпорт з Китаю до Італії в 2017 році склав 32,1 млрд. доларів США, або 7,1% загального обсягу імпорту. Італія з Китаю імпортує техніку (5,9 млрд. доларів США), електронне обладнання (5,9 млрд. доларів США), одяг (1,6 млрд. доларів США), медичне та технічне обладнання (1,4 млрд. доларів США), органічні хімікати (1,2 млрд. доларів США). За підсумками 2017 року Італія імпортувала з Канади 1,75 млрд. доларів США, або 0,39% загального імпорту. Основними статтями ввезення стали: мінеральне паливо, масло, продукти перегону (461,62 млн. доларів США), обладнання, ядерні реактиви, котли (244,62 млн. доларів США), пластмаси (222,3 млн. доларів США), масло соняшни-

ка, масляні фрукти, зерно (102,68 млн. доларів США), літаки, космічні апарати (88,25 млн. доларів США). Імпорт з України до Італії в 2017 році склав 2,8 млрд. доларів США, або 0,62% загального обсягу імпорту. Італія з України імпортує залізо та сталь (1,42 млрд. доларів США), пласмаси (381,66

млн. доларів США), тварин, рослинні жири та масла (127,79 млн. доларів США), сіль, сірку, штукатурку та інші будівельні компоненти (127,79 млн. доларів США), деревина та вироби з дерева, дерев'яне вугілля (87,61 млн. доларів США).

Таблиця 4

Показники торгівлі товарами та послугами між Італією та досліджуваними країнами за 2017 рік

Показник	Світ	Німеччина	Канада	Китай	Україна
Експорт Італії, млрд. дол. США	506,23	62,9	4,43	15,3	1,56
Імпорт Італії, млрд. дол. США	452,62	73,8	1,75	32,1	2,8
Зовнішньоторговельний оборот Італії, млрд. дол. США	958,85	136,7	6,18	47,4	4,36
Сальдо зовнішньої торгівлі Італії, млрд. дол. США	53,61	-10,9	2,68	-16,8	-1,24
Частка експорту Італії в країни світу відносно загального експорту, %	100	12,43	0,88	3,02	0,31
Частка імпорту Італії з країн світу відносно загального імпорту, %	100	16,31	0,39	7,09	0,62
Частка експорту Італії в країни світу відносно ВВП, %	26,16	3,25	0,23	0,79	0,08
Частка імпорту Італії з країн світу відносно ВВП, %	23,39	3,81	0,09	1,66	0,14
Індекс товарності економіки Італії, %	49,56	7,07	0,32	2,45	0,23

Джерело: складено за:[14]

*примітка: ВВП Італія в 2017 році – 1 934 798 млн. дол. США

Дані таблиці 4 свідчать, що найбільший зовнішньоторговельний оборот спостерігається між Німеччиною та Італією (136,7 млрд. дол. США). В свою чергу, незважаючи на позитивне сальдо торгового балансу Італії в цілому, з досліджуваними країнами додатне спостерігається тільки з Канадою (2,68 млрд. дол. США). Найбільше значення зовнішніх ринків Італії для експорт-орієнтованих та імпорто-орієнтованих галузей національної економіки спостерігається для Німеччини та Китаю. Відкритість національної економіки Італії є відносною, про це свідчить експортна квота, яка по країні складає – 26,16%, імпортна – 23,39%. В порівнянні з досліджуваними країнами найви-

щі квоти спостерігаються із Німеччиною, з домінуванням імпортової квоти на 0,56 п.п. Значення індексу товарності економіки Італії (49,56%) свідчить про значний ступінь участі країни в міжнародному поділі праці.

Завдяки інтенсивним відносинам з виробничими компаніями в Північній Італії (за рахунок закупівель для інновації Industry 4.0, зростання в торгівлі з Lazio) Німеччина закріплює позиції основного економічного та комерційного партнера Італії. Крім цього, німці складають основу доходів від туризму, в 2017 році їх кількість зафіксовано у розмірі близько 12 млн. чоловік.

Також слід зауважити, що італійсько-німецькі економічні відносини характери-

зуються сильною інтеграцією між двома структурами виробництва: в обох країнах існують значні запаси прямих інвестицій, і встановлені міцні відносини субпідряду. Згідно з даними Міністерства закордонних справ Італії, в Німеччині близько 2 100 компаній (задіяно 81 000 чоловік і загальний оборот становить близько 50 млн. євро), які належать або контролюються Італією. В свою чергу, компанії в Італії з німецьким капіталом складають майже 1 800 організацій і забезпечують роботою в цілому близько 125 000 людей, з оборотом понад 57 млн. євро в рік. Ці дві країни поділяють економічну структуру, засновану на обробній промисловості, яка орієнтована на експорт.

Подальше процвітання італійско-німецьких відносин забезпечують три основні складові: територіальна близькість двох ринків, високе поцінювання італійської продукції Німеччиною та привілеї, що випливають з функціонування на європейському єдиному ринку, тобто можливість для людей, товарів, послуг і грошей вільно переміщатися в Європі.

Крім того, співпраця не зупиняється на великих компаніях, відомих у всьому світі, оскільки існує безліч злиттів і партнерських відносин також на рівні німецьких й італійських стартапів. Економічна структура двох країн також складається з МСП, які мають основоположне значення для зростання і конкурентоспроможності в Європі. Також з точки зору взаємозв'язку між двома громадянськими суспільствами двосторонні відносини дуже інтенсивні, і вони закріплені великою та добре інтегрованою італійською громадою в Німеччині та численними контактами між цими державами в культурному, освітньому та інших аспектах.

Що стосується торговельно-економічних відносин Італії та Канади, то їх співпраця має велике значення для ринків Італії та потенціал до росту для канадських компаній. В 2017 році Італія стала 13-им за розміром експортером Канади у світі та 6-им – в Європі. В цьому ж році Італія стала 27-ою за величиною країною-інвестором ПІІ в Канаді в світовому масштабі та 13-ою – з країн ЄС. Частка ПІІ в Канаді з Італії становить 0,2% від загального обсягу.

Щодо можливостей розвитку відносин

між Італією та Канадою слід зауважити, що глобальна фінансова криза і економічний спад торкнулися Італії й її сусідів по ЄС. Труднощі в італійській економіці відкрили двері для деяких цікавих можливостей для канадських компаній як з точки зору розвитку експорту, так і залучення інвестицій. Італійські компанії повинні диверсифікувати свою присутність на зовнішньому ринку (інвестиції за кордоном), одночасно зміцнюючи свої конкурентні можливості всередині країни (придбання технологій, альянси, спільні підприємства). Тривалі низькі перспективи зростання в Італії і Європі дають можливість просувати переваги інвестування і роботи в Канаді італійським компаніям, які зацікавлені в розвитку в Північній Америці. Італія визначила Канаду як пріоритетного партнера в галузі науки і техніки та інвестицій. Беззаперечно є те, що ІКТ Канади і наукові можливості цієї країни є доповненням до потреб Італії. Це призвело до низки заходів і можливостей для створення механізмів, які підтримують комерційну діяльність і обмін кадрами. Важливо підкреслити, що Канада і Італія є природними партнерами S & T з акцентом на дослідженнях, що стосуються якості життя (здоров'я, навколишнє середовище, енергія, нові матеріали). Італія є сильним прихильником зміцнення економічного партнерства з Канадою та активним прихильником укладення СЕТА. Угода про вільну торгівлю між Канадою та Італією значно розширить двосторонню торгівлю й інвестиції.

Незважаючи на те, що італійський експорт в основному спрямований на ЄС (55%) та США (9%), китайський ринок тривалий час був найбільш динамічним для експорту Італії. Крім того, для деяких італійських секторів економіки (папір, кожа, метали та добрива) Китай є дуже важливим ринком (більше 10 % від загального об'єму). Різке сповільнення може серйозно вплинути на ці сектори, не впливаючи на загальний торговельний обіг у зв'язку з низькою часткою в загальному об'ємі експорту країни.

Крім того, італійська і китайська економіка в значній мірі орієнтована на експорт, і вони обидві покладаються на збільшення частки іноземних ресурсів в експорті. Італія в більшій мірі залежить від зовнішніх

ресурсів Китаю. Уряд Китаю, спільно з Радою з просування Міжнародної торгівлі, представив кілька проектів для надання допомоги національним компаніям в розробці глобальної стратегії використання своїх можливостей задля розширення на міжнародних ринках. А подальше нарощування експорту Китаю частково залежить від співпраці з високотехнологічними підприємствами в промисловорозвинених країнах, таких як Італія. Більш того, нові сектори стають все більш важливими для майбутніх двосторонніх відносин між Китаєм і Італією. Зокрема, прогнози зростання і збільшення витрат їжі в Китаї, разом з швидким старінням населення, і їх сукупний вплив на охорону здоров'я витрати, відкриють нові можливості для співпраці в агропромисловому а також фармацевтичному секторі, де італійські навички, досвід і продукти цілком можуть відповідати зростаючій витонченості китайських споживачів. Крім того, китайські виробники мають величезний потенціал для поновлення ланцюга поставок з високою доданою вартістю, де Італія має найбільші передові навички і технології у світі.

Італія і Китай все частіше співпрацюють у напрямку прямих інвестицій. У 2017 році Європа перевершила Північну Америку в якості першого пункту призначення для китайських вихідних прямих інвестицій, і багато в чому це пов'язано з великою часткою інвестицій до Італії, яка стала вигідним інвестиційним реципієнтом в Європі. Потенційна взаємодоповнюваність між двома країнами перебуває на підйомі у багатьох ланцюгах (харчова, виробнича, вартість послуг). Італійські і китайські підприємства, безумовно, можуть співпрацювати у величезній кількості різних видів економічної діяльності, які виходять далеко за межі традиційних зрілих галузей промисловості. Співпраця може включати більш інноваційні та передові сектори, такі як: охорона здоров'я, охорона навколишнього середовища, сільське господарство, модернізації промисловості, міське планування. Створення нових взаємозалежностей і залучення нової та попередня взаємодоповнюваність дозволить Китаю й Італії займати лідируючі позиції у світовій економіці.

Відносно України, за даними митної статистики України, за результатами торгівлі у 2017 році Італія стала 4-им торговельним партнером серед країн світу за обсягом торгівлі товарами. За обсягом товарообігу України з країнами Європи, Італія посідає 3-є місце, поступаючись Німеччині та Польщі. За показником позитивного сальдо для України у двосторонній торгівлі Італія посідає друге (після Нідерландів) місце серед країн Європи. Обсяг українського експорту в Італію перевищує сукупний експорт у США, Велику Британію, Францію, Японію, Грецію, ПАР та Канаду разом узятих.

Традиційне багаторічне торговельне партнерство Італії та України, сталі господарські й торговельні зв'язки наклали відчутний відбиток як на структуру двостороннього товарообігу, так і на його наповнення. Аналізуючи експортно-імпортні потоки між нашими країнами можна бачити, що, як і щорічно, лівову долю товарних потоків складають ті ж самі продукти з незначними кон'юнктурними коливаннями. Саме ця стабільність основних позицій структури двосторонньої торгівлі гарантують зростання двосторонньої торгівлі між нашими країнами і в майбутньому. Незважаючи на низькі показники розвитку італійської економіки, ця країна на протязі останніх років залишається одним з провідних партнерів України в сфері торговельно-економічного співробітництва серед країн Західної Європи та світу.

Існуючі перспективи для України у відносинах з Італією полягають не лише у стабільному збуті продукції національних підприємств та розвитку співробітництва за формулою «купівля-продаж», а насамперед – у залученні італійських інвестицій, передових технологій та підприємницького досвіду в українську економіку.

Станом на 1 січня 2018 року обсяг прямих інвестицій з Італії в економіку України становив 333,3 млн. дол. США (збільшились з початку року на 13,7 млн. дол. США або 4,3%), що становить 0,8% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну. Італійські підприємства давно й успішно працюють в Україні у банківській сфері (Intesa), у виробництві пневмоустаткування (Camozzi), бетону (Buzzi Unicem), кераміч-

ної плитки (Emil Ceramica), взуття (Inblu) та ін.

Незважаючи на вихід великої італійської банківської групи UniCredit з українського ринку та окремі проблеми, що відчували італійські компанії в Україні, серед потенційних італійських інвесторів існує стійка налаштованість на інвестування в українську економіку. На думку багатьох із них, надзвичайно важливим на даному етапі є забезпечення ефективного функціонування Офісу із залучення та підтримки інвестицій при Кабінеті Міністрів, реалізація судової реформи, особливо в частині захисту прав власності, створення єдиних та прозорих для всіх правил у фінансовому та банківському секторі. Реалізація комплексу цих заходів слугуватиме імпульсом як для системних інвесторів, так і для підприємців малого та середнього бізнесу, які відчуватимуть себе на українському ринку як у себе вдома.

Шлях до збільшення притоку італійських інвестицій в українську економіку повинен полягати, передусім, у перенесення італійськими компаніями виробничої діяльності в Україну, особливо – за рахунок реалізації масштабних інвестиційних та індустріальних проектів, які могли б стати важливими “індикаторами” нового рівня співробітництва та “локомотивами” у створенні італійських промислових округів в Україні (на зразок італійських промислових районів – “кластерів” в Румунії).

Досить активно італійські інвестори цікавляться можливостями інвестицій у сільське господарство України. Дедалі частіше надходять запити щодо бажань вкласти кошти в оренду землі, вирощування сільськогосподарських культур, будівництво центрів їх переробки та транспортування.

Відповідальність України, як торговельного партнера Італії, підтримувати серед італійської ділової спільноти позитивного іміджу держави із стабільними умовами господарювання, що, відповідно, забезпечує стабільність та розширення двосторонніх торговельно-економічних зв'язків у перспективі. Ця відповідальність обумовлюється, в першу чергу, поступовим щорічним збільшенням обсягів двосторонньої торгівлі та зростанням припливу італійських інвестицій в економіку України. Виходячи з цього,

можна зробити висновок, що подальше розширення та удосконалення двосторонніх торговельно-економічних відносин між Україною та Італією неможливе без включення до їх структури великих інвестиційних та коопераційних проектів співробітництва, які дозволять розвивати стратегічні галузі промисловості України, закріпити співпрацю двох країн на довгостроковий період, залучити італійські новітні технології до процесів модернізації українських підприємств.

Перспективи подальшого співробітництва Італії та України – невичерпні. В першу чергу це стосується енергетики та збереження енергоефективності. Італійський енергетичний гігант Eni вже працює в Україні і налаштований на подальше розширення співробітництва і на сферу альтернативної енергетики, зокрема, з геотермальних джерел. Передові розробки має й інша потужна енергетична компанія Італії – Enel, яка співпрацює з багатьма країнами у сфері відновлювальної енергетики. Наприклад, навесні 2017 року компанія відкрила в США гібридну електростанцію, яка є першою в світі станцією, що одночасно генерує енергію з трьох відновлювальних джерел: фотовольтаїка, геліотермальна енергія, геотермальна енергія. Аналогічний комплекс планується побудувати в Німеччині. В галузі енергоефективності Італія надає Україні сприяння на найвищому рівні, взявши на себе відповідні зобов'язання у рамках «Великої Сімки». По-друге, це сільське господарство. Вже другий рік поспіль Україна збільшує поставки основних сільськогосподарських товарів в Італію. У перспективі цілком реальним виглядає започаткування спільного виробництва харчових продуктів та відновлення проектів виробництва агропромислової техніки. По-третє, це сектор малих і середніх підприємств. Враховуючи специфіку України, із жодною іншою країною немає таких перспектив розвитку у сфері малого та середнього бізнесу, як з Італією.

Ще один цікавий напрямок – це співробітництво у сфері космосу. Україна має позитивний досвід роботи з Італією у цій галузі, а італійська сторона завжди наголошує на вагомому внеску України у будівництво ракети-носія VEGA, всі запуски якої були успішними. Однак, космос – це не ли-

ше будівництво ракет-носіїв та супутники. Космос – це безумовно майбутнє. І якщо навіть наша держава не матиме своєї SpaceX, українські науковці, конструктори, розробники цілком в змозі бути носіями незамінних знань у цій галузі. Поєднуючи італійський досвід та знання з українськими ресурсами й потенціалом, українсько-італійське торговельно-економічне співробітництво можна вивести на принципово новий рівень.

Висновки. Аналіз торговельно-економічних відносин Італії з Німеччиною, Китаєм, Канадою та Україною дозволив виокремити найбільш сприятливі сегменти взаємодії, визначити пріоритетні напрямки розвитку двосторонніх відносин під впливом інтеграційних процесів.

Потенціал взаємодії Італії з досліджуваними країнами за основу має сприятливе правове, економічне та соціальне середовище. На сучасному етапі Італія є одним з кращих партнерів для світового співробітництва. Для подальшої спільної плідної співпраці між країнами світовим організаціям доцільно розробити план заходів щодо інформаційної бази оподаткування, правил ведення бізнесу, можливостей різних форм співпраці з державою (державно-приватне партнерство, спільні підприємства, тощо), створення сприятливої атмосфери як на соціальному так і політичному рівнях.

Література

1. Білорус О. Г. Глобальна продовольча безпека : монографія / О. Г. Білорус, М. В. Зубець, П. Т. Саблук, В. І. Власов // Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин НАН України, ННЦ «Ін-т аграр. економіки» УААН. – К., 2009. – 486 с.
2. Бураковський І. Оцінка витрат і вигод від укладання угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС / І. Бураковський, К. Куценко, А. Кобилянська та ін. – К. : К.І.С., 2010. – 96 с.
3. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти: / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; Виконавці: А. О. Болдак, С. В. Войтко, О. А. Гавриш, І. М. Джигирей та інші : наук. кер. М. З. Згуровський. – К. : НТУУ «КПІ», 2012. – Ч. Україна в індикаторах сталого розвитку (2011–2012). – 232 с.
4. Губіна В. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків регіону в умовах зростання відкритості національної економіки / В. Губіна [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2009/05/5.pdf>

5. Дергачев В. А. Международные экономические отношения. Учебник для вузов / В. А. Дергачев – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 368 с.

6. Економіка зарубіжних країн / За ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, В. М. Осипова. – 3-тє вид. перероб. та доп. – К. : ЦУЛ. – 2007. – 544 с.

7. Рязанова Н. О. Пріоритетні напрями механізму реалізації експортного потенціалу регіону / Н. О. Рязанова // Вісник Волинського Інституту економіки і менеджменту. – 2015. – № 12. – С. 410–418.

8. International Statistics and Market Data – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics>

9. The Observatory of Economic Complexity – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/ita>

10. Офіційний сайт статистики Італії. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.istat.it/it/archivio/209172>

11. Sustainable Development Solutions Network – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unsdsn.org>

12. World Bank Group/ International Finance Corporation – [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

13. World economic forum – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/#topic=data>

14. Worlds Richest Countries – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.worldsrichestcountries.com/top-italy-imports.html>

15. Посольство України в Італійській Республіці, в Республіці Мальта та в Республіці Сан Марино (за сумісництвом) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://italy.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/trade>

16. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua>

17. The Canadian Trade Commissioner Service – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tradecommissioner.gc.ca/italy-italie/market-facts-faits-sur-le-marche/61478.aspx?lang=eng&pedisable=true>

References

1. Bilorus O. H. *Hlobalna prodovolcha bezpeka* [Global food safety]: monograph / O. H. Bilorus, M. V. Zubets, P. T. Sabluk, V. I. Vlasov // In-t svit. ekonomiky i mizhnar. vidnosyn NAN Ukrainy, NNTs «In-t ahrar. ekonomiky» UAAN. – K., 2009. – 486 p.
2. Burakovskyy I. *Otsinka vytrat i vyhod vid ukladannia uhody pro zonu vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta ES* [Evaluation of the costs and benefits of concluding an agreement on a free trade area between Ukraine and the EU] / I. Burakovskyy, K. Kutsenko, A. Kobylianska ta in. – K. : K.I.S., 2010. – 96 p.
3. *Analiz staloho rozvytku – hlobalnyy i rehionalnyy konteksty* [Sustainable Development Analysis – Global and Regional Contexts]: / Mizhnar. rada z nauky (ICSU) [ta in.]; Vykonavtsi: A. O. Boldak, S. V. Voytko,

- O. A. Havrish, I. M. Dzhigirey ta inshi : nauk. ker. M. Z. Zhurovskyy. – K. : NTTU «KPI», 2012. – Ch. Ukraina v indyikatorakh staloho rozvytku (2011 –2012). – 232 p.
4. Hubina V. *Rozvytok zovnishnioekonomichnykh zvyazkiv zehionu v umovakh zrostannia vidkrytosti natsionalnoi ekonomiky* [Development of foreign economic relations of the region in conditions of increasing openness of the national economy] / V. Hubina. [Electronic resource] – Access mode: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2009/05/5.pdf>
5. Dergachev V. A. *Mezhdunarodnye ekonomicheskie otnosheniya*. Uchebnik dlya vuzov [International economic relations]. / V. A. Dergachev – M. : YuNITI-DANA, 2005 – 368 p.
6. *Ekonomika zarubizhnykh krain* [Economy of foreign countries] / Za red. Yu. G. Kozaka, V. V. Kovalevsky, V. M. Osipova – 3-tie vyd., pererob. ta dop. – K. : TsUL – 2007. – 544 p.
7. Ryazanova N. O. *Priorytetni napriamy mekhanizmu realizatsii eksportnoho potentsialu rehionu* [Priority directions of the mechanism of realization of export potential of the region] / N. O. Ryazanova // Visnyk Volynskoho Instytutu ekonomiky i menedzhmentu. – 2015. – № 12. – P. 410–418.
8. International Statistics and Market Data [Electronic resource] – Access mode: <https://www.statista.com/statistics>
9. The Observatory of Economic Complexity – [Electronic resource] – Access mode: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/ita>
10. *Ofitsiynny sayt statystyky Italii*. [Italian official statistics website] – [Electronic resource] – Access mode: <https://www.istat.it/it/archivio/209172>
11. Sustainable Development Solutions Network – [Electronic resource] - Access mode: <http://unsdsn.org>
12. World Bank Group/International Finance Corporation – [Electronic resource] - Access mode: <http://www.doingbusiness.org/rankings> .
13. World economic forum – [Electronic resource] – Access mode: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/#topic=data>
14. Worlds Richest Countries – [Electronic resource] – Access mode: <http://www.worldsrichestcountries.com/top-italy-imports.html>
15. *Posolstvo Ukrainy v Italiyskiy Respublitsi, v Respublitsi Malta ta v Respublitsi San Maryno (za sumisnystvom)* [Embassy of Ukraine in the Italian Republic, Republic of Malta and in the Republic of San Marino (part-time)] – [Electronic resource] Access mode: <https://italy.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/trade>
16. *Derzhavna sluzhba smtystyky Ukrainy: ofitsiynny veb-sayt* [State Statistics Service of Ukraine: official website] [Electronic resource] – Mode of access to the site: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
17. The Canadian Trade Commissioner Service - [Electronic resource] – Access mode: <http://tradecommissioner.gc.ca/italy-italie/market-facts-faits-sur-le-marche/61478.aspx?lang=eng&pedisable=true>

АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ ИТАЛИИ СО СТРАНАМИ МИРА

*Э. В. Прушковская, д. э. н., профессор, И. В. Карнаух, магистр,
ГВУЗ «Запорожский национальный технический университет»*

В статье выделены основные аспекты торгово-экономического сотрудничества Италии с ведущими странами мира. Дана характеристика Италии, Китая, Канады и Украины в международном разделении труда и мировой торговли. Проанализирована структура экспорта и импорта в мировом аспекте, а также по Италии в целом и в каждой исследуемой стране. Исследовано торгово-экономические, политические, правовые, социальные и другие связи между указанными странами.

Определены торгово-экономические отношения как комплексная система разносторонних форм международного сотрудничества стран и их субъектов в различных отраслях экономики. Выявлено, что страны неравномерно участвуют во внешнеэкономических связях, о чем свидетельствуют рейтинг стран по объемам экспорта и импорта. Выявлено историко-правовые составляющие отношений между Италией и ведущими странами мира. Анализ места исследуемых стран в международном разделении труда и на мировой арене позволил установить в основном разбалансированность социального, экономического и политического развития в условиях глобализационных процессов и благоприятных конкурентных сред. Комплексная оценка позволила выявить особенности взаимоотношений Италии с Германией, Канадой, Китаем и Украиной.

В процессе исследования торгово-экономических отношений Италии с ведущими странами мира и определении возможностей и угроз в контексте двустороннего сотрудничества учтены экономические, правовые и социокультурные показатели. Выявлено взаимозависимости между Италией и Германией, Канадой, Китаем и Украиной. Обоснована необходи-

мость построения и углубления сотрудничества между странами на качественно новом уровне. Определены перспективы развития внешнеэкономических отношений Италии с различными странами мира на основе современных торгово-экономических интересов.

Ключевые слова: торгово-экономическое сотрудничество, экспорт, импорт, торговое сальдо, Индекс Счастливой Планеты, Индекс Ведение Бизнеса, Индекс Конкурентоспособности.

ANALYSIS OF TRENDS OF TRADE-ECONOMIC RELATIONS OF ITALY WITH COUNTRIES OF THE WORLD

*E. V. Prushkivska, D.E., Professor, I. V. Karnaukh, Master,
SHEI «Zaporizhzhya National Technical University»*

The main aspects of trade and economic cooperation between Italy and the leading countries of the world highlighted. The place of Italy, China, Canada and Ukraine in the international division of labor and world trade is shown. The structure of export and import in the world aspect, in Italy in general and in each country under study is analyzed. Trade, economic, political, legal, social and other ties between these countries have been studied.

The trade-economic relations as a complex system of various forms of international cooperation of countries and their subjects in different branches of economy are defined. It was revealed that countries unevenly participate in foreign economic relations, as evidenced by the country's ranking in terms of exports and imports. Historical and legal constituent of relations between Italy and the leading countries of the world is determined. Analysis of the places studied in the international division of labor and on the world stage made it possible to determine imbalance mainly in social, economic and political development in the context of globalization and favorable competitive environment. The comprehensive assessment allowed to reveal the specifics of relations between Italy and Germany, Canada, China, and Ukraine.

Trade and economic relations between Italy and the leading countries of the world are studied, and opportunities and threats in the context of bilateral cooperation are identified, taking into account economic, legal and socio-cultural indicators. The interdependence between Italy and Germany, Canada, China, Ukraine is revealed. The necessity of building and deepening of cooperation between countries on a qualitatively new level is substantiated. The prospects of development of foreign economic relations of Italy with different countries of the world with the account of modern trade and economic interests are determined.

Keywords: trade and economic cooperation, export, import, trade balance, Happy Planet Index, Index of Doing Business, Competitiveness Index.

Надійшла до редакції 17.01.18 р.